

УДК 391.4

ЕЛЕМЕНТИ УКРАЇНСЬКОГО ОДЯГУ ПОДІЛЛЯ

Студ. А.А. Каправа, гр. БДк1-18
Науковий керівник доц. Ф.М. Проданюк
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання: розкрити особливості традиційного національного костюму та виділити основні елементи одягу Поділля.

Завдання: проаналізувати наявну літературу з досліджуваної теми, з'ясувати особливості традиційного національного костюму; виділити основні елементи одягу Поділля.

Об'єкт дослідження: особливості вбрання на Поділлі.

Предмет дослідження: соціально-економічні та національно-культурні процеси що впливали на розвиток українського одягу Поділля.

Методи дослідження. Під час написання наукової роботи автор користувалася загальнонауковими методами дослідження: аналізом і синтезом, індукцією та дедукцією, описанням та виміром, поясненням. Дослідниця користувалася також загально-історичними науковими методами: історико-генетичним, історико-типологічним, історико-порівняльним та історико-системними методами.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. В науковому дослідженні проаналізовано всю наявну літературу з даної проблеми. Результати наукової роботи можуть бути використані під час проведення семінарських занять з курсу «Українська та зарубіжна культура».

Результати дослідження. Активне дослідження народного костюма українців Поділля розпочалося в XIX ст. Підвищений науковий інтерес до особливостей традиційного одягу Буковинського, Західного, Східного й Центрального Поділля проявився в роки незалежності України. Серед монографій, що стосуються тематики подільського національного вбрання, найзначимішою є робота Л. Булгакової-Ситник «Подільська народна вишивка». Велике значення для вивчення характерних ознак і відмінностей традиційного вбрання українців Придністровського Поділля має тритомна монографія Г. Кожолянка «Етнографія Буковини». Певну цінність становить колективна робота вітчизняних науковців «Українці: історикоетнографічна монографія у двох книгах». Особливо цікавими в ній є дослідження Т. Ніколаєвої – у сфері історії та особливостей українського строю XIV–XVIII ст. і регіональних комплексів національного вбрання XIX – початку XX ст., Т. Кари-Васильєвої – у галузі вишивки і ткацтва, Г. Щербія й Н. Гурошевої – про символіку народної ноші та розвиток сучасного традиційного костюма. Не менш вартісним є монографічне дослідження О. Никорак «Українська народна тканина XIX–XX ст. Типологія, локалізація, художні особливості». Безпосередньому дослідженню компонентів подільського народного костюма XIX – початку XX ст. присвячено й низку окремих праць. Так, заслуговує на увагу колективна історико-етнографічна робота «Поділля» під редакцією Л. Артюх, В. Балущка та З. Болтарович. Висвітленню народних композиційних методів створення комплексів подільського традиційного строю присвятили свої науково-популярні статті Т. Гончарук і Л. Дяк, Л. Іваневич, Є. Косаківська, В. Косаківський, В. Ластюк і Ю. Чеботар, Т. Марченко і Г. Савка, Л. Булгакова і Н. Николин, Л. Іваневич та Ж. Карбовська.

Характерні риси традиційного одягу Поділля - декоративність та мальовничість - передають високу майстерність виробництв аматеріалів, народних ремесел та відбивають значний досвід використання різних технік оздоблення. Жінки з трепетом ставилися до сорочок. Вони були символом невмирущості роду та зв'язку з Батьківщиною. Сорочки мали

вставки, пришиті по пітканню з коміром. Згодом почали робити їх на кокетці. Вишивали рукави та вставки оригінальним орнаментом. Чоловіча сорочка мала широку смугу на грудях, щотакож була прикрашена вишивкою. Галька – нижня частина сорочки, що часто перетворювалась на спідницю. Серед орнаментальних мотивів подільських вишивок переважали: геометризовані («баранячі ріжки», «волові очі»), рослинні (рожі, реп'яшки, квіти), геометричні (ромби, квадрати), ажурні (зірки, «восьмиріжки») узорі. Техніки вишивки були такі: «лічільна гладь», «низь», «зерно», «вирізування», «зерновий вивід», «стебнівка», «качалочки», «миканиця» або «цірка», «мережа», «настилування», «колодочка», а також традиційний український хрестик. Верхній одяг Поділля включав в себе такі елементи. Жінки одягали приталений сіряк, куртка з саморобного сукна. На Поділлі робили нашивки з кручених вовняних шнурів, китицями, різнобарвними аплікаціями. Оздоблювалися низи рукавів та комір. Для того, щоб зробити одяг більш цікавим жінки часто використовували прийом рясування нижньої частини. У холодну пору року були поширені білі козухи. Вони були прямого крою, іноді підрізані в талії, зі зборками, стоячим коміром. Комір, поли, низ рукавів оздоблювали чорним смушком. Головні убори. Популярним головним убором серед жінок був чепець. Робили його з кольорової тканини. В теплу пору року дівчата носили вінки зі стрічками, а в холодну виготовляли вінки зі штучних квітів, зроблених із воценого паперу, фарбованого пір'я, вовни, стрічок. На весілля дівчата носили на голові яскраві шовкові стрічки, які вільно звисали по спині. Каптур – це був святковий варіант чепця. Він шився з білої тканини, вишитий зверху кольоровим гарусом. Одягався з наміткою. Найдавнішим головним убором заміжніх жінок була намітка – довга біла серпанкова тканина. Взуття. В літню пору взуття не носили, ходили переважно босоніж. Але все ж таки повсякденним взуттям для бідних були постолі та личаки. Виготовляли їх з вичиненої шкіри та зав'язувались на ногах. Заможні люди носили юхтові чоботи. Ззаду їх декорували «кучерями» – набитими маленькими жовтими цвяшками. Пізніше з'явилися жіночі черевички. Їх виготовляли з простої шкіри та одягали переважно на свята. Аксесуари. Завершували образ українського костюму прикраси: коралеве намисто, а пізніше – різнокольорові скляні буси (перли, кулі, надуванці).

Отже, національне вбрання Поділля є насиченим та цікавим. Його елементи говорять про високу майстерність виготовлення тканини та оздоблення. Кожен регіон розкриває свої особливості в мові, поведінці, звичаях та одязі. Поділля може похвалитися своєю мальовничістю, яскравістю та чіткістю орнаменту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванович Л. Народна вишивка українців Поділля: наукова розробка проблеми / Л. Іванович // Питання історії України : зб. наук. праць. – Чернівці : Технодрук, 2010. – Т. 13. – С. 201–207.
2. Іванович Л. А. Особливості класифікації складових народного костюма українців Поділля XIX – початку XX століття / Л. А. Іванович // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський, 2013. – Т. 20. – С. 489–501.
3. Історія української вишивки = History of Ukrainian embroidery / Т. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 2008. – 463 с. : іл